

Merkityksellisyyteen pyrkivä yrittäjyys

29.8.2022

Yrittäjyys hahmotetaan perinteisesti voittoa tavoittelevaksi toiminnaksi. Siihen liittyy kuitenkin myös toisenlaisia ulottuvuuksia. Häikäilemättömän oman edun ja voiton tavoittelun lisäksi, voidaan yrittäjyyteen liittää myös yhteiskunnan ja koko ihmiskunnan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin liittyviä tavoitteita. (Niska & Vesala 2011, 94.)

Merkityksellisyyteen pyrkivä yrittäjyys (Impact Entrepreneurship) tarkoittaa yrittäjyyttä, jossa keskeisenä tavoitteena on kehittää erilaisia sovelluksia ja ratkaisuja, joilla voidaan vastata suuriin maailmanlaajuisiin haasteisiin ja joiden avulla voidaan parantaa maailmaa. Toki myös vaikuttamaan pyrkivät yrittäjät tavoittelevat taloudellista vaurautta, mutta heidän tavoitteensa on kuitenkin ensisijaisesti ratkaista suuria haasteita, joita ihmiskunnalla on edessään. (Markman, Waldron, Gianiodis & Espina 2019, 372.) Asia, missä merkityksellisyyteen pyrkivä yrittäjyys eroaa muista yrittäjyyden tunnistetuista suuntauksista, on se, että tavoittelee enemmän kuin pelkkää kasvua. Merkityksellisyyteen pyrkivä yrittäjyys toimii ikään kuin vipuvaikutuksena, välineenä, tavoitellulle muutokselle. (Acs 2008, 5.)

Markman ym. (2019, 372) toteavat, että merkityksellisyyteen pyrkivän yrittäjyyden tutkimuksessa on tunnistettavissa kolme pääsuuntausta. Näistä ensimmäisen keskiössä ovat yksilöiden ja yritysten kyvykkyys ratkaista sosiaalisia ympäristöhaasteita. Ensimmäisenä suuntauksena on ympäristöyrittäjyys, jossa yrittäjyyteen linkittyvät saastuminen, ilmastonmuutos, metsien hävittäminen ja muut ekologiset rikkomukset. Tämän taustalla, on käsitykseni mukaan, vahvasti ympäristöoikeudellinen näkökulma. Toisena suuntauksena on sosiaalisen yrittäjyys, jossa tavoitteena on ponnistella niin köyhyyden kuin epäoikeudenmukaisuudenkin ratkaisemiseksi. Kaikki yrittäjyyteen liittyvät sosiaalisten ongelmien lähestymistavat liittyvät myös tähän näkökulmaan. Esimerkkinä tästä on Codeacademy, joka opettaa ilmaiseksi koodaustaitoja maailmanlaajuisesti ja EdX, joka tarjoaa korkeakoulutason kursseja maksutta maailmanlaajuisesti. Kolmantena suutauksena on kestävä kehitys, joka yhdistää yrittäjät, joiden tavoitteena on ratkaista niin yhteiskunnallisia kuin ympäristöönkin liittyviä haasteita. Esimerkkinä voi olla vaikkapa ratkaista

muovijätteeseen liittyvät haasteet tai tekstiilien kierrätykseen ja uusiokäyttöön liittyvät asiat.

Lähtökohtaisesti yrittäjyyttä voi pitää keskeisenä, ellei jopa välttämättömänä vaikuttamisen tapana niin taloudellisen kuin sosiaalisenkin kehityksen näkökulmasta. Yrittäjyyden avulla voidaan tuottaa muhkeita tulovirtoja yksilöille ja työtä tekijöille. Yrittäjyys mahdollistaa niin yksilöille kuin yhteisölle kehittää itseään. Lisäksi yrittäjyys lisää niin yksilöiden kuin yhteiskunnan vaurastumista. Käytännössä yrittäjyyden vaikutukset niin yhteisöön, yhteiskuntaan kuin koko ihmiskuntaan ovat merkittäviä. Erityisen merkityksellistä ovat ne osa-alueet, joissa käsitellään niin elintarvikkeiden kuin veden saamiseen liittyviä haasteita, ympäristön saastumista ja rappeutumista sekä kestävyyttä innovatiivisen ja kohtuuhintaisen teknologian avulla. (Zahra & Wright 2016, 611–612.) On osoittanut käytännössä niin, että yhteiskunta ei kykene tällaisiin muutoksiin vastaamaan yhtä tehokkaasti kuin yritykset, joita kuitenkin taustalla ohjaa aina jossain määrin tarkoitus tuottaa voittoa tai vähintään saada toiminnasta syntyvät kustannukset katettua tulovirralla.

Kriisit haastavat toimintatapoja

Maailmasta eivät haasteet lopu. Siitä on osoituksena viime vuosina kohtaamamme erilaiset tapahtumat. Esimerkiksi COVID-19 pandemian vaikutukset niin työntekijöihin, liiketoimintaan, talouteen ja yhteisöihin on ollut merkittävää. On tarvittu muutostaitoa ja elinikäisen oppimisen rooli on ollut tärkeää, kun yrityksissä on ottaneet haasteet vastaan ja muuttaneet ne mahdollisuuksiksi. (Chapter 1 2021, 15.) Nyt meneillään oleva Ukrainan sota haastaa maailman ruokatalouden, logistiikan ja kauppasuhteet. Sillä on pitkäaikaiset ja moninaiset taloudelliset ja henkiset vaikutukset niin yritysten, yksilöiden kuin kansakuntien elämään. (Venäjän sota Ukrainassa.) Tässä tilanteessa tarvitaan merkityksellisyyteen pyrkivää yrittäjyyttä toisaalta koordinoimaan pakolaisvirtoja toisaalta auttamaan jälleenrakentamisessa, mitä tulee olemaan huomattava määrä, sodan loputtua.

Zahra ja Wright (2016, 612) huomauttavat, että yrittäjyyden vaikutusta on perinteisesti mitattu kasvun ja suorituskyvyn mittareiden avulla ja sen sosiaalisen vaikutuksen mittarit ovat jääneet sivurooliin. Sosiaalisen vaikutuksen mittareina voidaan pitää yhteisön kehitystä, onnellisuutta ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Vastaavasti holistisessa ekosysteemilähestymistavassa korostuu vuorovaikutus niin yritystoimijoiden ja resurssien tarjoajien kuin niitä yhdistävien toimijoiden välillä. Yrittäjäekosysteemin keskeisiä toimijoita ovat esimerkiksi rahoitusalan yritykset ja julkiset organisaatiot sekä alueella sijaitsevat korkeakoulut. Näiden roolina voi olla tukea niin toimintaansa aloittavia kuin kasvamaan pyrkiviä yrityksiä. (Sorama, Joensuu-Salo, Viljamaa & Varamäki 2018, 8, 10.) Tällainen toiminta on omiaan synnyttämään alueellisesti merkityksellisyyttä, joka näkyy pitkällä aikavälillä todennäköisesti elinvoimaisena yritystoimintana ja hyvänä työllisyytenä ja sitä kautta alueen elinvoimaisuutena ja vetovoimaisuutena. Sorama ym. (2018, 10) korostavat alueellisen kulttuurin merkitystä. Siihen liittyvät olennaisesti yhteisön suhtautuminen yrittäjyyteen liittyviin riskeihin ja epäonnistumisiin kuin myös menestyneiden yrittäjien antamat roolimallit.

Mikä ajaa merkityksellisiä yrittäjiä eteenpäin?

Tutkimuksissa on havaittu, että merkityksellisyyteen pyrkivät yrittäjät ovat avoimia muutokselle ja he

ennakoivat tulevaa. He ovat tavoitteellisia kestävän kehityksen suhteen. He kokevat yrittäjyyden olevan hyvä tapa toteuttaa asioita ja vaikuttaa ja ohjata niitä toivottavaan suuntaan. Mahdollisuudet vaikuttaa ympäristöön suotuisalla tavalla on yksi keskeinen tekijä tässä diskurssissa. Vaikuttajayrittäjillä on kokemusta aiemmasta yrittäjyydestä ja sosiaalisen sektorin toimijuudesta. Merkityksellisyyteen pyrkivät yrittäjät tulevat maista, joissa on hyvä taloudellinen tilanne. On nähtävissä, että korkeampi sosiaalinen ja taloudellinen kehitys edistävät myös korkeampaa sosiaalisen yrittäjyyden tasoa. (Kruse, Wach & Wegge 2020, 480–486.)

Merkityksellisyyden pyrkivän yrittäjyyden juuret ovat usein yrittäjän henkilökohtaisista tavoitteista lähteviä. Tästä on esimerkkinä Kaisa Hyrskyn (2012, 5) väitöstutkimus, jossa hän on tarkastellut kultaseppien yrittäjyyttä. Siinä merkitykselliseksi nousevat ongelman ratkaisu ja ongelmien etsimisen keskeisyys, tekniikan ja ilmaisun läsnäolo sekä leikki ja työ. Mestariksi kehitytään harjoittelemalla niin ajattelua kuin kädentaitoa. Merkityksellisyyttä voivat tuoda käsityöläisammatissa epäonnistumiset, joiden kautta voidaan oppia ja sen jälkeen hyödyntää tekemisessä ja oman osaamisensa kehittämisessä (Hyrsky 2012, 41). Harrastuneisuus ja intohimo oman osaamisen kehittämiseen edesauttavat innovaatioiden syntyä ja oman toimialan kehittämistä.

Tunnusomaista merkityksellisyyteen pyrkivälle yritystoiminnalle on, että se on aluksi hyvin pientä eikä yrittäjä välttämättä tavoittele kasvua. Esimerkiksi maaseudun kehittämisen edistäminen kehitysmaissa köyhyyden poistamiseksi ja kestävän kehityksen edistämiseksi voi olla tällaista. Käytännössä pienviljely ja pienviljelijät voivat olla avainroolissa, kun tarvitaan tekijöitä, jotka kykenevät vastaamaan ajankohtaisiin haasteisiin. Pienviljelijät voivat olla keskeisessä roolissa omalla toimialallaan. He parantavat työllään elintarviketurvaa samalla kun parantavat omaa toimeentuloaan. Bioenergian tuottaminen on tulevaisuudessa todennäköisesti yhä tärkeämpi osa tätä kokonaisuutta. Toisaalta bioenergian tuotannon ei tulisi kuitenkaan vaarantaa elintarviketurvaa. Sen ei pitäisi myöskään vaikuttaa kielteisesti ilmastonmuutoksen torjumiseen. Bioenergian tuotannon vaikutukset erityisesti naisiin näyttäytyvät kehitysmaissa merkittävinä. Tavoitteena on, että naiset eivät syrjäytysi maataloustuotannossa. Parhaimmillaan biopolttoaineiden tuotannolla olisi positiivinen vaikutus niin maaseudun kehitykseen kuin yhteiskuntaankin, mikäli se suunnitellaan ja hallinnoidaan hyvin ja kun maaseudun köyhien ihmisten oikeudet tunnistetaan ja niitä kunnioitetaan. (Achieving 2018, 5–6.) Yrittäjyyden perusasioiden tulee olla yrittäjän itsensä hallittavissa, jotta se voi olla merkityksellistä tai jotta siitä voi tulla merkityksellistä.

Margit Mannila
lehtori, KTT
SeAMK

*Merkityksellisen yrittäjyyden tuominen mukaan SeAMKin yrittäjyysopetukseen o*n osa EcoAction-hanketta, jota rahoittaa Euroopan Innovaatio- ja teknologiainstituutti EIT. Hankkeen tavoitteena on vahvistaa korkeakoulujen osaamista ja roolia alueensa yrittäjyyden ja innovaatioiden ekosysteemeissä muun muassa vertaisoppimisen keinoin. Hankkeessa mm. analysoidaan yhdessä kumppanikorkeakoulujen kanssa hyviä käytäntöjä sekä kehitetään toimintamalleja korkeakoulun ja yritysten vuorovaikutukseen. Hankkeessa on kumppaneita kuudesta eri maasta.

EIT HEI Initiative
Innovation Capacity Building for Higher Education

European Institute of Innovation & Technology
Funded by the European Union

EcoAction
Action to Boost Ecosystem Impact through Cross-partner Learning

Lähteet:

Acs. Z. J. (2008). Foundations of High Impact Entrepreneurship. Foundations and Trends in Entrepreneurship. now. the essence of knowledge. Boston. Viitattu 23.8.2022. https://www.nowpublishers.com/article/DownloadSummary/ENT-025

Achieving Sustainable Development and Promoting. Development Cooperation Dialogues at the Economic and Social Council. (2018). Department of Economic and Social Affairs Office for ECOSOC Support and Coordination. United Nations. Viitattu 24.8.2022. https://www.eca.europa.eu/lists/ecadocuments/journal21_01/journal21_01.pdf

Chapter 1. Global context, trends and challenges. (2021). Teoksessa Shaping skills and lifelong learning for the future of work. International Labour Conference 109th Session, 2021. Viitattu 22.8.2022. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/—ed_norm/—relconf/documents/meetingdocument/wcms_813696.pdf

Hyrsky, K. (2012). Kertomuksia kultaseppien yrittäjyydestä. Käyttäytymistieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Helsingin yliopisto. Helsinki. Väitösk. Viitattu 23.8.2022 https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/37326/kertomuk.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kruse, P., Wach, D. & Wegge, J. (2020). What motivates social entrepreneurs? A meta-analysis on predictors of the intention to found social enterprise. Journal of Small Business Management. 59(3), 477–508. https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00472778.2020.1844493

Markman, G.D., Waldron, T.L., Gianiodis, P.T., & Espina, M. (2019). Symposium E Pluribus Unum: Impact Entrepreneurship as a Solution to Grand Challenges. Academy of Management Perspectives 33(4), 371–372. Viitattu 22.8.2022. https://biblio.ugent.be/publication/8649539/file/8649540.pdf

Niska, M. & Vesala, K.M. (2011). Moninaistuva politiikka, moninaistuva yrittäjyys. Toimijapositioiden rakentuminen yrittäjyyden edistämisdiskursseissa. Teoksessa Vihinen, H. & Vesala, K.M. (toim.) Yritysten menestystarinat ja yrittäjyyden edistäminen. Tapaustutkimus yrittäjistä, kehittäjistä ja politiikkadiskursseista

Suurpohjan seutukunnassa. MTT. Raportti 16. Viitattu 24.8.2022.

https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/438220/mttraportti16.pdf#page=95

Sorama, K., Joensuu-Salo, S., Viljamaa, A., & Varamäki E. (2018). Ammattikorkeakoulu vaikuttajana alueellisessa kasvuyrittäjäekosystеemissä: *Ammattikasvatuksen Aikakauskirja*, *20*(3), 8–24. Noudettu osoitteesta https://journal.fi/akakk/article/view/84625

Zahra, S. A. & Wright, M. (2016). Understanding the Social Role of Entrepreneurship. Journal of Management Studies 55(4), 610629. Viitattu 22.8.2022. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/joms.12149

Venäjän sota Ukrainassa. Eurooppa-neuvosto. Euroopan unionin neuvosto. Viitattu 22.8.2022. https://www.consilium.europa.eu/fi/topics/russia-s-war-on-ukraine/